

Nykyrka.

Suominen Korkeapyyntäntönnöki

Resan till Nykyrka förbereddes af att 4 järnåldersföremål hade insändts vären 1897 (husets kat. N° 3415: 1-4). De uppgäfvos blifvit funna af målaren Juho Suominen i en stenig backe i närheten af Tilppu hemman af Warhela by. År 1898 hade inkommit afväntades 4 föremål, som förmodats blifvit hittade på samma ställe (hus. kat. N° 2680: 1-4). Någon undersökning af stället hade tidigare icke gjorts. Vid besöket på platsen fann jag att de nämnda föremålen icke hörde till samma fynd, ehuru de hittats några tiotal steg från hvarandra i samma backe. De år 1890 insända fornföremålen hade anträffats vid utgräfning af en källare på östra sidan om nämnda Suominens stuga. Det senare fyndet gjordes däremot under stugans nordvästra hörn. På det senare stället gräfs jag nu och fann yttermera ett best, en fingerring af brons samt bitar af keramik och brända bensmular. Fyndstället eller gropen kunde man häst kalla en "brandplätt", som sänkte sig obetydligt under den omgifvande jordytan och var ungef. af en meters längd och 0,5 meters bredd.

Utom dessa fornsaker hopsamlade jag i samma by ett större fynd, som jag dessutom ökade genom gräfning på fyndstället, hvilket jag upptäckte vid inkörandet i byn. Invid landsvägen observerade jag nämligen en kulle, från hvilken man släpat sand. Jag lade märke till att jorden på kullens öfre delar var ovanligt svart. Några karlar anhöllos och frågade jag dem, om man icke funnit några forntida vapen eller andra märkliga saker i denna sandtäkt, hvilken fråga bejakades. Sålunda erfor jag efter hand, att fynd gjorts här under följande omständig-

heter. Då inhyseskarlen Kustaa Grönblom den
27 maj senaste vår var att hämta sand från den-
na bäcke, som kallas Korkeapyörtäneenmäki, fann
han ett ^(3574: 351) tvåäggadt svärd. Detta hade upphittaren redan
lämnat åt länsman i socken för att åt kronan
erbjudas till inlösen. Då svärdet ännu icke var
afsändt vid tiden för min vistelse på orten,
erhöll jag det af länsman. Detta fynd hade
emellertid retat nyfikenheten och lusten att prof-
va lyckan hos andra innevånare i byn. Om sön-
dagen d. 5 juni företog sig husbonden Juho
Uusikartano, på hvars mark fyndstället befin-
ner sig, att jämte skräddaren Kustaa Loven här
böija söka fornsaker, därvid begagnande sig
af järnstöror, med hvilka de sönderbröto en del
af Korkeapyörtänekullens förut orörda yta. Härvid
hittades en hel mängd fornsaker, nämligen: en
^(3574: 346) sköldbuckla ^(3574: 350) ett tvåäggadt svärd ^(3574: 347, 348, 352) delar af spjut-
^(3574: 349, 353) spetsar ^(3574: 354) flera knifbett, del af bagspanne af brons,
^(3574: 355) 4 hela parlor jämte delar af sådana. Sköflandet
fortsattes följande dag, emedan sökandet lyckades
bra redan första dagen. Något senare gräfvde här
på egen hand granngårdens, Wilhelm Uusikartanos,
dränggasse Frans Pietilä med den frångång, att
han ~~han~~ hittade ett ^(3574: 356) knifbett och en bränd ben-
smula. Jag undersökte stället såhunda, att jag
lät sälla den tidigare medelst järnstör uppbrottna
jorden samt upprättade därjämte en plankarta öfver
hullen. Vid sällandet hopplockades en massa
^(3574: 360) lerkröksbitar och ^(3574: 361) brända benmular, hvarjämte
^(3574: 358, 359) hittades trä nalar af järn och bägen till ett spän-
^(3574: 357) ne (fibula) af brons, ett intressant och rart fynd,
som visar att denna grafvulle tillhör en tidlig
del af äldre järnåldern. Den öfriga delen af
hullen, som säkerligen ännu innehåller många

fornsaker, lämnades orörd. Jag underrättade ortens
länsman om undersökningen och infann han sig på
stället medan denna fortgick. Han lofvade offentligen ge-
nom hängörelse i kyrkan fiddlysa stället mot vidare
sandtäkt och plundring.

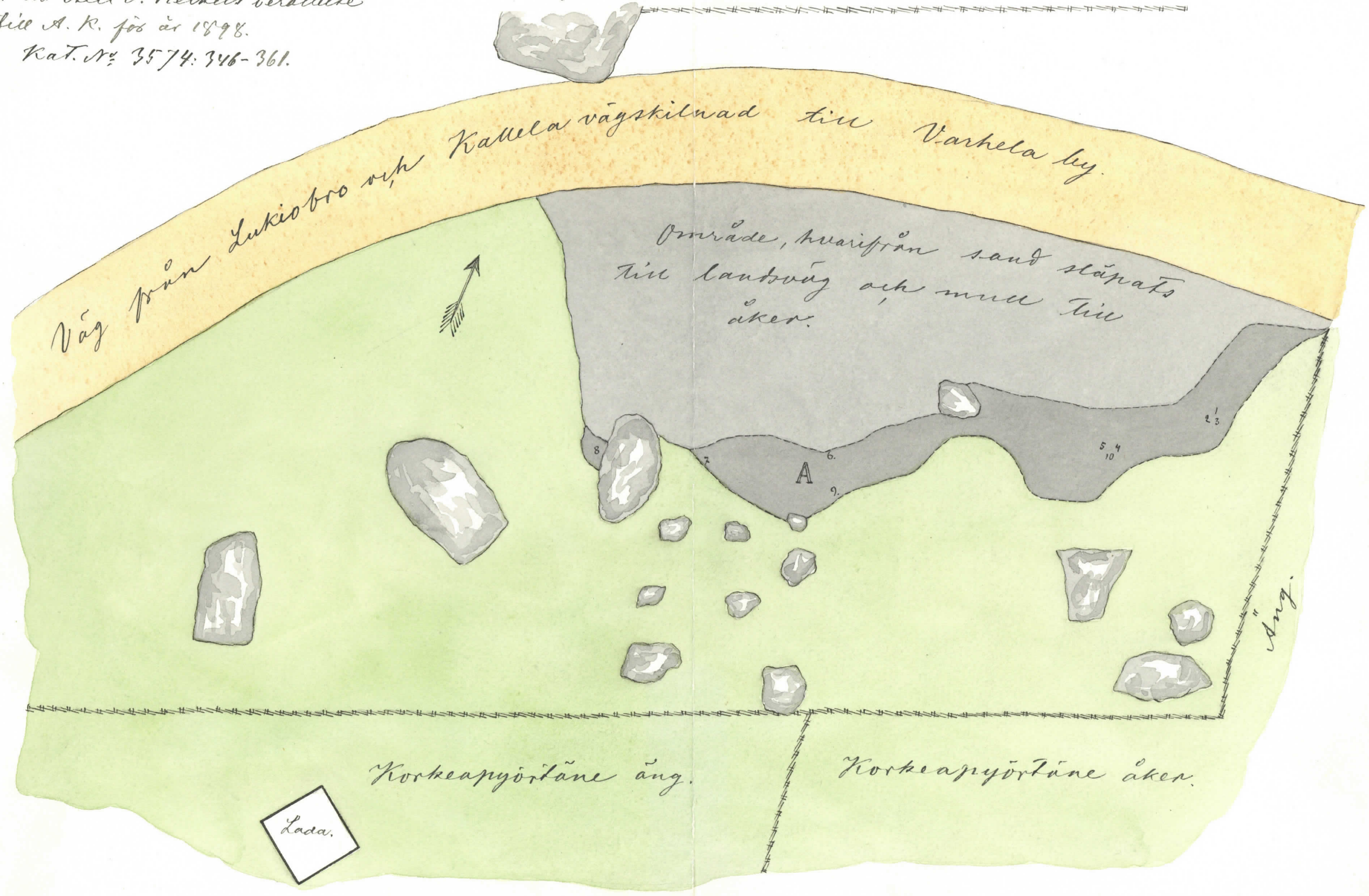
Denna fasta fornlämning är för öfrigt en na-
turlig kulle, bestående af sand och sten, af hvilka sena-
re flere större höja sig ofvan jordytan. Gylfva kullen
är ungef. en meter hög, omkring 30 meter lång och 12
meter bred. Landsvägen har något inkräktat på bredden.
Under torfven är det svarta jordlagret af 20 à 30 ctns
mäktighet. Några i rad eller krets lagda stenar, som
skulle begränsa grafhögen, finnas icke, då den ursprung-
ligen icke är uppkastad. Af det yttre att döma kan
man därför icke säga, att denna kulle varit begraf-
ningsplats. Därför finnes den heller icke upptagen i
Th. Schwindts förteckning öfver fasta fornlämningar i
Nykyrko socken. Under gräfningen uttalades den upp-
fattningen, att många sådana grafkullar finnas i
trakten. Detta synes mig och mer än sannolikt. En
förteckning af i fråga varande art och som Schwindt
här upprättat kan därför ^{aldrig} blifva fullständig, eme-
dån nya fyndställen, hvilka af det yttre icke röja sin
arkeologiska karaktär, alltid komma att af tillfälliga
orsaker uppdagas. De fyndställen eller grafplatser, som
jag längre fram denna sommar undersökte i Kjulo och
*) Enligt arkeologisk tids bestämning skulle
detta högsprånne hänföra sig till första eller andra
seklet af vår tideräkning, tillhöra den romerska
perioden och vara det äldsta tills dato i vårt
land funna föremål från järnåldern eller t. o. m.
ett par hundra år äldre än det bekanta silver-
språnne, som förvaras i Åbo museum, och hvars
fyndort på annat ställe i denna berättelse
omnämnts.

Skivvis, "no af samma kategori.

Korkeapyörjänne-grafkulle på Uusi Kartano hemmans mark
i Varhela by af Nykyrka försam. (Åbo l.).

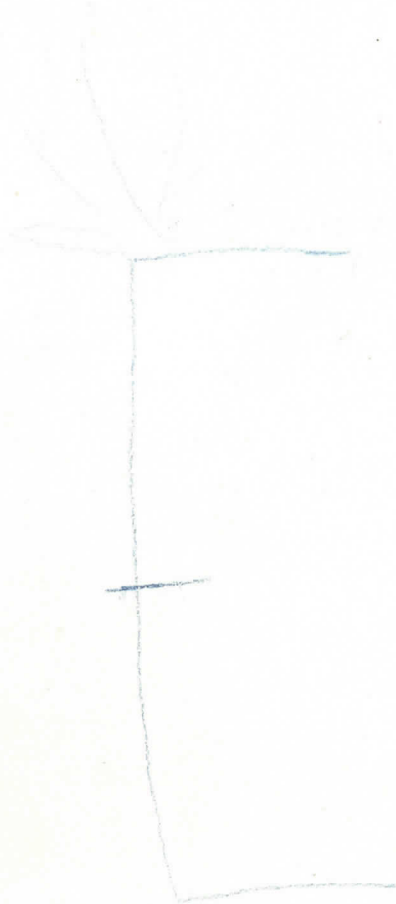
Föred. 11/11 1898.

Stor till Axel O. Heikels berättelse
till A. R. förs år 1898.
Kat. Nr: 3574: 346-361.

Förklaringsar: A. (Mörkgrätt område). Den nyss skäflade delen af kullen, hvars fjärde jord
sällades (Se berättelsen). 1 Fyndplats för svärd; 2 sköldbuckla och skäflande af spjutspets; 3 järnföremål, funna af Lovén;
4, svärd, knif o delar af spjutspets, funna af Uusi Kartano husbonden; 5 knivflect, f. af Frans Piikilä; 6 del af bågspänne; 7-8 pärlor (delvis 25 Åm. & Sjö.);
vänd!

9 bögen till ett bågspännes af brons från den romerska perioden (1^{sta} eller 2da sekl. ept. Kr. -
se berättelsen); 10 två nålar af järn.

Ark. Komm. ²⁴⁴/₂ 1900.

Föredr. ²⁵/₄ 1900. Kalanti
Varhela
Korkeapyyntä-
neenmäki

Till Arkeologiska Kommissionen.

Suomineen
vai korkeen
pyönteem
maki

Under mina å Tjänstens vägnar som-
maren 1898 företagna forskningsresor af-
verkow jag i Kyrkykko jordar af Åbo
och Björneborgs län en fynd från äl-
dre järnåldern, hvarom jag i min
förs arkeologiska Kommissionen d. 11
november s. å. föredragat reseberättelse
närmare redogör. Då detta fynd gjordes
till första delen genom oföretlig ävär-
kan å fast besittning, uppdrog stats-
arkeologen i första väntas åt ortens
lösman att instämna äwarkarena
till tings. Saken tog emellertid uppsehof,
emellan rätten ansåg, att jag borde såsom
vitne höras. Till följd af erhållen fram-
viing infann jag mig på tingsstället i det-
ta Kyrkykko sistviken 9 april, då detta
mål företogs till juridisk behandling. Ef-
tes oflagd vittnesed återkämte jag in-
förs rätten hvort jag i min berättelse till
arkeologiska Kommissionen anfört, hvil-
ken berättelse grundade sig på hvort
äwarkarena förs mig på ort och ställe
själfva berättat. Emellertid funnos des-
se, då de nu stälts till ansvar för
sina handlingar, förs godt att nekta
till det, som skulle låst dem till anka-
del. De wedgäpvo nämligen nog, att

att de på stället till vara lagit de i fråga va-
rande jernskruvar, men bestred däremot, att
de oföretligen en förtagswaggon gått anst-
ka jädana och därvid med järnstör uppbu-
tit marken, jätom de emellertid fies mig be-
rättat sig hafva gjort, samt lätande förby
inte wita af hwem som uppbudtit marken,
förelärande sig tillfälligtvis besöka stället
och därifrån med händerna och utan nå-
got slags värdepapp upplöskat jakes, som
skickat fram från marken. Först på Ting-
stället fick jag tillfälle att genomläsa pro-
tokollerna från de tvänne ting, vid hvilka
målet förut förvarit, och gaun jag af
dem, att dessa invändningar gjorts redan
förut å förändrens vägnar af deras rät-
tegångsbittade, en tingsperipware, hvar-
för det varit länsmann-åklagarens sak
att ^{afven andra} skaffa vittnen, de nämnde skaffan-
de på orten, Warhela by af Nykyrka Lok-
ken, på wilst jag vid mitt besök på stället
kunnet märka, var allom bekant. Detta
hade åklagaren emellertid försummat,
hvarför mitt vittnesval ^{o ensamt}, under wäpna-
rens bestridande, af domstolen inte kun-
de anses nog bevisande. Skaffet beif
därför förkännande och flera hvardera
parten själf för sin rättegångs-
kostnader. Åklagaren anmärkte dock
missnöje.

Härjämte får
jag till arkeologiska Kommissionen
intämma min rekommendation för ofvann-
nämnda resa till Litala kyrkby. Tillika

anhåller jag i denna räkning, i hänseende
af dess godkännande, mätte af arkeologiska Kom-
missionens till höghetsberörlig öfverstyres.

Stettingsfors den 21 april 1900.

Axel O. Heikel.